

16 OCAK 1997 - 28 ŞUBAT 1997

ŞİİR DERGİSİ

ISSN: 1301-1383

Bu Sayıda

Kırağı'dan	
Özür ve Teşekkür	2
OLCAY YAZICI	
Ayna	2
MURAT KAPKINER	
Yarın Senden	3
AHMET ÇELEN	
Serbest Şiirin...	6
MUSTAFA ÖZÇELİK	
Firuze	7
VEFA TAŞDELEN	
Hafaza Meleğinin...	8
FATMA ÖZLÜ	
Yalvarış Saatleri	9
MEHMET NARLI	
1950 Sonrası Türk Şiiri	10
İDRİS AYDIN	
Sessizliğimize Şiir	15
ERTUĞRUL AYDIN	
Kıraç Topraklara Düşen Şiiri	15
A. TEVFİK OZAN	
İncir Çekirdeği Zaten Dolmaz ki	16
MUSTAFA AYYILDIZ	
Aşk'a Dair	16
NAZİM PAYAM	
Memleketim	17
MEHMET SOLAK	
Mevsimlerden Arda Kalan Şiir	18
NAZİR AKALIN	
Şîmurg	18
M. VAROL ÖZTÜRK	
Bir Gece YarısıHayıflanması	19
ORHAN TEPEBAŞ	
Tavuskuşlarıİyi ki Aynalara Bakmıyor	20
TAYYİB ATMACA	
İki Şair İki Kitap	21
A. ERDEM BEYAZIT	
Bulmak	24

Ö Z Ü R

Kırağı her sayısını zamanında okuyucusuna ulaştırmayı ilke edinmişti. Elimizde olmayan nedenlerden dolayı iki sayıyı birden göndermenin huzursuzluğunu yaşıyoruz. Daha önce çıkacağını duyurduğumuz Şiir Kitapları serimizin ilk dokuz kitabı basıldı. Burhan Sakallı'nın kitabı önümüzdeki günlerde basılacaktır.

Elimizde olmayan nedenlerden dolayı Kırağı'nın ve kitapların gecikmesinden ötürü bizleri anlayışla karşılayacağınızı umuyoruz.

Kırağı'nın 23. sayısını postalayacağımız sırada PTT Genel Müdürlüğü'nün sürprizi ile karşılaşınca 23. sayıyı sadece gazetelerin kültür sanat sayfalarına ve edebiyat dergilerine göndermiş ve 23. Sayıyı gönderememizin gerekçelerini de derginin içine not olarak yazmıştık. Gerek gazetelerin kültür sanat sayfası yönetmenleri, gerek dergi yöneticileri konuyu pek ciddiye almadılar. Bundan dolayı daha fazla beklemeyip kitabevlerine 23. sayıyı gönderebildik.

Kırağı bu sayıdan itibaren abonesini yenilemeyenlere ulaştırılmayacaktır.

Değerli okuyucular, 24. sayımız da elimizde olmayan nedenlerden dolayı gecikmiştir.

Çıkartmış olduğumuz şiir kitaplarının dağıtımı yapılmış olup, Türkiye genelinde bütün kitapçılarda 100.000.-TL'ya satılacaktır.

Sıkıntılarımızı ortadan kaldırmak için gayret sarfediyoruz. Selam ve dua ile...

KIRAĞI

Olca YAZICI

AYNA

Firuze bir efsane, hayat denen sonsuz güz
Aynada doğarız biz, aynaya gömülürüz

Kırılğan âlemlerde hayaller ışınlanır
Aldanır düş kurarız; aynalar kurşunlanır

Mecnûn'un sevdasıyla saydamlaşır kızgın kum
Suret suret içinde, aynada bin uçurum

Ayna mecaz-serencam, sıratın ince sanat
"Rindin bize tan vakti eriştiği feryat"

Semada hikmet burcu, bulut ebrusu nakış
Lisan-i hâfi ile eşyaya sırrı bakış

Ayna aynaya gurbet, ayna aynaya zulüm
Aynada nur âyini şeb-i arus ve ölüm

Ne varsa mâsivada ayna içinde esir
Aynada gül yangını, ayna küskün, münkesir

Sihirli gündönümü, esrarengiz neveda
Ayna bir ayrılıştır, buruk, hüznü veda...

Firuze bir efsane, hayat denen sonsuz güz
Aynada doğarız biz, aynaya gömülürüz!..

KIRAĞI

Şiir Dergisi • Kırk beş günde bir çıkar • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Cengiz Coşkun • Genel Yayın Yönetmeni: Tayyib Atmaca • Yayın Koordinatörü: Mehmet Durmaz • Tashih: Burhan Sakallı • Yıllık Abone: 1.000.000.-TL • Abonelerine gönderilir • Posta Çeki Hesap Numarası: Tayyip Atmaca 507532 • Gelen her mektup cevaplandırılır • Gönderdiğiniz her mektup için iki mektup pulu göndermeniz rica olunur. • Yazışma Adresi: P.K. 50 Osmaniye / Adana • Telefonlar Büro: (0-322) 814 98 09 C.C.: (0.364) 212 29 97 Ev: T.A.: (0-322) 812 72 56 Ev: M.D.: (0.322) 822 17 68 • Dizgi-Grafik Düzenleme: Dizgi Ofset Tel: (0.332) 342 00 05 Baskı: Dizgi Ofset (0.332) 342 07 42 KONYA

YARIN SENDEN BENİ SORACAKLAR

1.

bütün şizofrenler haklıdır

her saralı sâdık

bu bölüm

saralılara değil

saraya ayrılmıştır

sara yeminlidir

yaşı

binlerce seneden haber verir

bu süreçte sürekli tren kaçırmış

ona sorarsanız hiç fırsat kaçırmamıştır

bütün vapurları

otobüsleri

bütün kızları bir terkide

aklını bir bohçaya sarıp kaçırmış

leyleyi kaçırmamıştır

yeminlidir

herkesinki gibi

onun da putu helvadandır

fakat o acıkınca

/sâdiktır/

kafaya yemiş

putunu yememiştir

leyleya göre dabbe odur

ona sorarsanız leyla mesih

leyla söz dağıtır

evler dağıtır

kervan kırar

ordu bozar

sara toplar

leyla ravi

sara rivayetin kendisi

leyla dağıttığını bilir

o bilmez kendini devşirdiğini

hikâyet oldur ki

leyleyi o gün kaçırsaydı

bugün yaylı tanbur çalınmayacak

İstanbul'un iki yakası olmayacak

gökle yer birbirinden ayrılmayacak

elbet göklerden yere haberler gelmeyecek

mektup ve mürekkep icad edilmeyecek

bir beyaz mendil sallanılmayacak

barak havası nedir

Toroslar

mavi gök

burçların ihtişamı bilinmeyecekti

eğer o gün sara leyleyi kaçırsaydı

bir kaç saralı aklını

kalan herkes

kadınları-kızları

ekmeği-aşı

sonra parayı

birbirinden kaçırmayacaktı

borsalar

gökdelenler

uçaklar

bilgi işlem merkezleri var olmayacaktı

eğer o gün sara leyleyi kaçırsaydı

Hiroşima'dan Bosna'ya

ordan Çeçenya'ya

yüzbinlerce çocuk

boğazlanmak yerine

köşe köşe kaçıp

köşekapmaca oynayacaktı

II.

dabbeyi tanımalısınız çünkü konuşur

ben kendimle

o sizinle konuşur

ona kulak verin

en muhteşem şiiri söyledi

üstelik bana değil

size söyledi

/ankebut

hey ankebut

odamda

evimin tavan arasındaki örümcek

artık seni kutsamayacağız

sen o örümcek değil

sinek avlayan bir zavallı

artık s eni kutsamayacağız

hani taze yumurtası

hani güvercinin

maskeni düşürdü dabbe

bizim için/

dabbeden sonra

en konuşkan

en fasih olan ölü

bal akan diliyle

en dürüst ve mufassal itirafı o yapmış

en güzel masalı anlatmıştır

vâsi masallar anlatır

o ağzını açtı mı

gerçek susar

masal denilen hakikat çıkar

/ölü

hey ölü

kim diri

kim ölü

gel masal anlat bize

belki anlarız o zaman

sen gidip biz kalınca bizbize/

bu ikinci bölüm ölünün

ve ölü

her şeyi deneyebilir

işkillenir

ürkerse

üstelik herşeyi iddia edebilir

çünkü ölü

gel masal anlat bize

belki anlarız o zaman

sen gidip

biz kalınca bizbize/

bu ikinci bölüm ölünün

ve ölü

her şeyi deneyebilir

işkillenir

ürkerse

üstelik herşeyi iddia edebilir

çünkü ölü

ordan buraya gül yansıması

hakikatte ölü değil gül yansıması

insan dünyası

gülü duydum

gördüm

ve anladım

her anlatmak istedikçe

şiirime deli atların girmesi

çıldırdığım bundandır

/gül

ey gül

ey kızıl

ey siyah

dağ üstüne dağ

yas üstüne yas olmaz

ki fâriside adındır

kamuslarda saklıdır/

bu ikinci bölümdür

ölüye ve güle ayrılmıştır

ölü kendine gelmeye başlamıştır

kendine gelmeye başlarsa yapraklarından

tutar heryanı bir şafak

yandırır cihanı eder infilak

şafak kimdir

/nedir mi demeliyim/

yeşil de denir

kimi iklimde Fırat

kiminde Nil

kiminde Murat tesmiye edilir

gül fidanının dibine dökerler

ilk döküşe

can suyu da derler

boy verdi mi

artık keder bilmez

"gül alırlar gül satarlar"

III.

işbu üçüncü bölüm

deli atların

/korkuyorum

eğer böyle gider

anlamli hayatlardan

kıyı

hilal

ve kuşluk kelimelerinden

nefret edersem

korkuyorum

bütün bu mümkünlerden

anlamli hayatlardan/

rüyalarima ölü değil

ölümün kendisi

şiiirime

bana birşey vaad etmeyen

deli atlar girer

işbu üçüncü bölüm

deli atların

ağızlarında okyanuslar köpürür

burunları tayfun

nalları arz u sema

ordular

ordular

ordular kadardılar

gemi yüzdürürler

onlar yüzünden gemiler batar

rüzgâr

koşularının sonu

trenleri raylardan çıkarırlar

onlar yaralar

onlar sararlar

ecel ve ekmek bölüşdürürler

biri koştuğunda

Amerika'da deprem olur

terleri ulusal felaket

SERBEST ŞİİRİN VEZİNLİ-KÂFİYELİ ŞİİRE FAYDASI

Günümüzde serbest şiirin bu kadar yaygın olmasının belki yegane faydası, vezinli şiir bolluğunu azaltmak ve bu sûretle bolluğun verdiği monotonluğu ve boğuculuğu ortadan kaldırmıştır. Bu kadar çok serbest şiir olmasaydı, değerli değersiz binlerce vezinli şiir ortalıkta gezinecek ve mâzîde de hep aynı minval üzere şiir yazıldığından okuyucu vezinli şiirden çok daha fazla usanacaktı. Ama şimdi öyle değil. Çünkü serbest şiir çok daha fazla. Onun çokluğu sebebiyledir ki, artık gözler vezinli şiiri aramakta, en azından vezinli şiirden gocunulmamaktadır. Serbest şiir bolluğu ve böyle yazanların birçoğunun vezinli yazmayı pek becerememeleridir ki, bu hal artık vezinli-kafiyeli şiir yazabilmeyi yeniden bir maharet seviyesine çıkarmaya başlamıştır. Vezinli yazan bazı genç şâirlerin sanki yeni bir buluş yapmış gibi ilgi görmelerinin altında bu vardır.

İşte serbest şiir bolluğunun asıl kıymeti buradadır ve bu fonksiyonu sebebiyle devam etmelidir. Aksi takdirde zâtî bir kıymetinin olmadığını söylemekte mazurum. (İstisnaları mahfuz).

Yalnız şu hususa da dikkat edilmeli: Vezin ve kafiye de tek başına, bir kelime yığını şiir yapmaya yetmez. Şâir vezin ve kafiye'nin kölesi olmamalı, onu emrine râm eden bir efendi olmalıdır. Ancak o zaman vezinli-kafiyeli şiirin bir kıymeti olabilir. Vezinli-kafiyeli kekelemek, vezinli-kafiyeli sayıklamak, bunların vezinsin-kafiyesiz

olanına karşı daha üstün sayılmaz.

Vezinli şiir, serbest şiirin soluğunu dâimâ ensesinde hissetmelidir. Ama bu soluk korkusuyla ezilip büzülmemeli, sahneyi terketmemeli, tam aksine ayakları üzerinde dikilip varlığını ilan ve ispat etmeli.

Tabir caizse vezinli şiir sultan, vezir, paşa mesabesinde, serbest şiir ise (yine istisnaları mahfuz) tebea durumundadır. Tebea çok, diğerleri azdır. Fakat bu üst tabaka aslâ gurura kapılmamalı, tebeanın sesine kulak vermeli, onu gözetmelidir. Aksi takdirde tebea, sultan ve çevresini hırs ve kinle tahtından indirmeye kalkabilir. Boş kalan tahta, hakîkî bir kıymeti olmayanlar oturabilir. Yakın tarihimizde bunun örneği görülmüştür.

Tebeaya düşen ise, kendisine zalimce davranılmadığı müddetçe hır çıkarmamak, mevkiine ram olarak kanaatkâr davranmaktır. Allah'ın rezzâk sıfatını düşünüp kendilerine de eklemek ayırdığını bilerek uslu durmaktır. Allah'ın serbest şiir sevecek, okuyacak kulları da dâimâ olacaktır; endişe etmesinler.

Vezinli şiir yazanların arada bir serbest şiir yazmalarına gelince, bunu da sultanın alçak gönüllülüğüne vermeli.

Serbest şiir, her sabah, vezinli şiirin sarayının önüne gelip üç defa "Gururlanma pâdişâhım, senden büyük Allah var." diye bağırarak ikaz vazifesini yapmalıdır.

FİRUZE

Fırtınalardan geçerek gelmiştim kıyına
Akli başında bir yolcu gibi susuz bir kuyunun
Sırları üzerinde masallarım vardı hafızamda
Suyu özlüyor ve arınıp bütün suretlerden
Kendi yüzüme ve sana dönüyordum Firuze

Aynalara bakarak saçlarımı taramak
Rüzgarın sırrını çığnemekti çünkü biz
Yamaçların serinliğinde büyüdük ilk kelimeleri
Dağlardan ağaçlardan öğrendik vadilerden
Hayatımız bir tebessüm sunmaktı bütün yüzlere

Sarayları geçtik biz yoksul evlerin kederine
Gülümseyen yüzlerden mavi tebessümler ekledik
Güzeldi gökyüzü bizim için kutsaldı toprak ve su
Ateşin dilini çok küçükken öğrendik
Yangınlardan geçip serin sular içtik anne yüzlerinde

Bir kuş havalansa penceremizden başımız göklere değdi
Çıldırta bir güzelliği ince yağmur taneleri
Aşk bereketin diğer adıydı yüreğimizin dilinde
Bir ırmak olurdu günler gözlerimiz hep mahzun
Yaşamanın ritmini böyle bildik biz aşk ve hüznün
ölüm ve hayat hep aynı sırrı fısıldardı bize

Sen gittin... Ayrılıkların dilini bile bile ağlıyorum
Akşam iniyor dağlara şimdi bir veda sesi bu şiir
Öpüyorum bir bahar dalını bir çocuk yüzünü
Çılgılığım bana dönüyor bütün yamaçlardan sonra
Yitik bir ezgiyi üflüyor kavalına çobanım
Dağlara Ferhat diliyle bakıp türküsünü söylüyor.

HAFAZA MELEĞİNİN İTİRAFLARI

"Gözümde canımı soyan bir hırsız var."

Barnabas İncili

Ben semadan gözünde hırsızlar olanlar
Ve bu hırsızlar tarafından ruhu soyulanlar için indim
Canında dikenler taşıyanlar için
Ateşler ve buzlar taşıyanlar için indim...

Ateş dışı buz içe döndürür insanı
Hoyrat bir fişek gibi gezdirir
Ateşle kurur yaşama çiçekleri
Bir kültürü yoktur buzun sadece eritir.

Kuyular vurdum kelimeler ülkesine
Kaderini gördüm yeraltı sularının üstünde
Çelikleşmiş kara bir taş gibiydi
Yeraltı sularının uğultusu
O gün bu gün hala gitmedi kulağımdan.

Kaderini gördüm kör kuyularda
Yusuf kuyularında boğulan
Ve susuz dolaşıp bin yıl çöl ortalarında
Eyyup sabrını yitirince yıkık ve perişan
Sen kendi kanınla susuzluğunu giderdin.

Sen asırlık açlıklardan sonra
Dalındaki ham meyveleri taşıyan çocuk
Ve yediği her taşla biraz daha olgunlaşan
Meyvelerden akan zehirlerle beslendin.

Ben nice meyve bahçeleri gördüm
Birtek koparılmadan kemale erdiler
Senin meyvaların sızılarla büyüdü
Nice çirkinler güzelleşti
Nice maymunlar insan oldu
Sen şahidi oldun bütün bunların
Tatlı ve sulu meyveleri hatırladın
Dalında kaldı acı meyvelerin.

Tanrım, ben maymunları bile insan yapan bu sırrı gördüm
Sen, sekr halinde söylenmiş bu sözleri affet!..

YALVARIŞ SAATLERİ

Benim hayatım yalnızlık üzerine kurulmuş bir düş
hergün içimde taşımaya mecbur ediliğim
yorgun duygular, aşk'a ermemiş sözcükler, dağınık aşk türkülerim
ve, sessiz şiirlerle avuttuğum yüreğimle
sevda yükünün hamallığını yapan ben
bir ırmak gibi göğsümden taşan bu aşkı
gecenin en yoğun sessizliğine akıtmaya hüküm giymişim.

Benim hayatım acılardan kurulu bir aşk hikâyesi
çocukken bilmezdim aşk'ın acı doğuracağını
işitilmeyen feryadlarımı rüzgârlarla savuşturduğum dağlara
neden bu kadar özlem duyduğumu bilmezdim
Bir gülü koklarken bahara tutsak edilen gönlüme
mavi göğünde acıyıp ağlayabileceğine
rahat bir uykunun kâbusla bittiğinde anlayabildim.

Benim hayatım suskun duruşlar yüklü bir çöl sessizliği
konuşturulmamış yüreğimden Ali masumluğunda -dökülen sözler-
yıllara sığmayan biriktirilmiş acılar ve yalnızlıklar
ne bir mavi bulut ne de güneş uğramayan yalnız evimde
seher vakti
bir öpüşle alnımı yere koyduğumda
avuçlarıma doğan güneşin ışıklarını farkettim
Hamdediyorum dedim beni sana hediye eden
beni sessizlikten kurtarana
hamdediyorum.

1950 SONRASI TÜRK ŞİİRİ

Yeni İslâmî Akım

1955'lerden sonra, temelde yabancılaşmaya karşı yeni bir şiir hareketi geliyordu. Form ve muhteva olarak o yıllarda tam olarak yerli olup olmadığı anlaşılamamıştı bu şiir hareketinin ama, yeni bir "öz"le geldiği ve geçmiş kültürle bağlantılar kurmaya çalıştığı da belliydi. Sezai Karakoç'la açılan, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu'larla devam eden bu hareketin en belirgin özelliği, İslâmî duyarlıkları idi. Fakat bu duyarlılığın yansıma biçimi, kullandıkları şiir yöntemleri alışılmamış bir görünüşteydi. Bu yüzden bu şiir, öz olarak Mehmet Akif'e, Necip Fazıl'a kolayca bağlandı ama, dış yapı olarak daha çok İkinci Yeni ile gelişen modern biçimlere yakın olarak değerlendirildi.

Aslında bir özün kendine yabancı biçimler içerisinde yaşaması veya bir biçimin kendine yabancı bir özde görünmesi önemli bir çelişkidir. Öz'ün kendi biçimini; biçim'in kendi özü'nü bulması gerekir. Bu yüzden olmalı ki Yeni İslâmî Akım, bir süre "özü başka, biçimi başka" gibi eleştiriler aldı. Fakat özellikle Sezai Karakoç'un ortaya koyduğu şiirin bu çelişkiyi fazlaca yansıtmadığı görülünce, eleştirilerin dozu azalmaya başladı.

Yeni İslâmî Akım'ın, en azından, "öze dönüş" olarak ifade edilebilecek tavrını, elbette Mehmet Akif'e, Necip Fazıl'a hatta bir oranda Yahya Kemal'e bağlamak yanlış olmaz. Hatta bu şiirin "duyarlık ve semboller-imajlar" çerçevesinde, Divan şiiri ve bütün İslam şiiri de vardır. Ancak 1955'lerde gelişmeye başlayan Yeni İslâmî Akım'ın farklılığı, İslam şiir geleneğini devam ettirmesinde değildir. Söz konusu akımın farklılığı ve yeniliği, Batı uygarlığına, pozitivizme, içteki geleneksel yapıya karşı alınmak istenen tavırda aranmalıdır.

Elbette bu yeni şiirin, soyutlama ve eşyayı geri çekme hamlelerinde, Divan şiirine yönelmesi gerekiyordu. Özellikle Sezai Karakoç bunu yapıyordu. Ama bu akımın çoğu şairleri, Divan şiirinin "iç oluş"a çağırın imaj dünyasının biraz uzağındaydılar. Daha çok maddi şartlarla çevrili uygarlığa karşı eleştirel ve reddedici bir tavır geliştiriliyorlardı. Doğrusu, bu şairlerin, klasik şairlerimiz kadar "dış şartlar"dan azade olamayı, toplumsal bir görev üstlenmek isteyişleri ile de ilgiliydi.

Şiirlerindeki sosyal realite ve aktüel temalarla Mehmet Akif, Yeni İslâmî Akım'ın toplumsal boyutuna ışık tuttu fakat, bu yeni şiir, Akif'in şiiri gibi bir dönemin ölüm kalım savaşının panoraması değildi. Yahya Kemal de, geleneğin ve tarihin büyüklüğünü, hüznü ve ıstırapla abideleştirmesiyle Yeni İslâmî Akım'ın dikkat ettiği bir şairdi. Fakat bu yeni akım, geleneğin ve tarihin "diriliş" mücadelesinde, Yahya Kemal'den farklı bir hareket enerjisine sahipti.

Denilebilir ki, 1955'lerden sonraki bu yeni şiir hareketinin en yakın olduğu, en çok etkilendiği şair Necip Fazıl'dır. Necip Fazıl, "varoluş", "varoluş gayesi", "Mutlak Hakikat", "hayat", "ölüm" ve "zaman" karşısındaki arayış ve mücadeleleriyle, Sezai Karakoç ve ondan sonra gelenlere yol açtığı gibi, onların poetik çerçevelerini de belirledi. Büyük Doğu, Necip Fazıl'ın fikir ve sanat cephesi olduğu gibi, yeni gelenlerin eğitim gördükleri bir okul hüviyetine de sahipti. Nitekim, Sezai Karakoç, Erdem Bayazit, Cahit Zarifoğlu, Alaaddin Özdenören gibi şairlerin devam ettikleri ilk okul, Büyük Doğu idi. Daha sonra bu görevi, Diriliş, Edebiyat, Maveria, Yönelişler, Aylık Dergi gibi dergiler üstlendi.

Sezai Karakoç, Diriliş dergisinde yayınlanan bir yazısında, Mehmet Akif, Yahya Kemal ve Necip Fazıl'ın, yeni şiir üzerindeki etkisini şöyle anlatıyor: "Yeni Türk şiirinin kurulmasında bu çağdaş üç şairimiz temel fonu teşkil edecektir. Şiirin aktüel kaygusunu, sosyal görevini, Akif'ten aldığımız ilhamla; tarihe ve geleneğe dayanan yanını Yahya Kemal şiirinin örnek tutumunun tersiyle; hakikat ve varoluş, hayat ve ölüm, zaman ve ebedilik temalarını gıda edinmiş ruhun yeryüzüne çektiği çizgiyi, Necip Fazıl'ın şiirlerinden izleyerek yenileyebiliriz edebiyat yapımızda." (KARAKOÇ, S. 1986, s. 54)

Yeni şiirin, bu üç şairi öncelemesi, Tanzimattan sonraki bütün şiir hareketlerine karşı bir uyanıklık içinde olmak isteyişlerini de gösterir. bu uyanıklığın fark ettirdiği ilk şey, bu akımların "yerli" olmadığı idi. Servet-i Fünun, Fecr-i Ati, hatta bir çok yönü ile Milli Edebiyat, Garip Akımı, İkinci Yeni, Yeni İslâmî Akım'a göre yerliliği tartışılabilir şiir hareketleriydi.

Ahmet Kabaklı, "Yeni İslâmî Akım, köktenci bir tavır olarak belirmiştir", dedikten sonra, bu yeni şiirin alabildiğine "modern" olduğunu belirterek, şöyle devam ediyor: "Yani İkinci Yeni gibi Batı izleyicisi, solcu şairlerin paralelinde ama, muhtevası değişik bir şiir görülür. İslamcı şiirin, çok kapalıya, hatta anlamsıza kaçan şiirleri yüzünden, onların, İkinci Yeni'ye bir devam teşkil ettikleri düşünülmüştür." (KABAKLI, 1991, s. 597) Kabaklı'nın bu ifadelerinde çok sarıh olmayan bilgiler de var. Çünkü formel bir bakışla hareket ederek, "İkinci Yeni paralelinde bir şiir" diyor ama, Sezai Karakoç'un daha İkinci Yeni içindeyken bile kendine mahsus geliştirdiği formu ve muhtevayı işarete gerek görmemiş olmalıdır. Kabaklı, "İkinci Yeni'ye bir devam teşkil ettiği düşünülmüştür" şeklindeki görüşünü aktarırken, Cemal Süreyya'nın bir yazısından yaptığı alıntının (KABAKLI, 1991, s. 597) yanı sıra, mesela Sezai Karakoç'un Daha 1960'ta Diriliş'te yazdığı yazının şu bölümünü de dikkatlere sunsaydı, üzerinde daha az düşünülecek bir değerlendirme yapmış olacaktı: "İkinci Yeni, bir 'salt yaşama' şiiridir. Apriori bir tekvin teorisi ve ona dayalı bir hükümler mecellesi olmayan, postulasız bir yaşama demektir bu yaşama; realist, plüralist, pragmatik. 'Evrende insan' sözü bu şiiri özetler. Bu akım, insanın insanlar arası yeriyle birlik, kainattaki yerini de arayan şairlerin geçidi. Arayan fakat bulmaya niyetli olmayan. Bir imar olayı olmaktan çok, bir istismak olayı yani bu şiir." (KARAKOÇ, S, 1986, s.31)

Yeni İslâmî Akım, elbette, İkinci Yeni ile, serbest çağrışım, mısra yapısı noktalarında benzerlikler gösterir. Fakat bu benzerlik, "İkinci Yeni'nin devamı" şeklinde algılanabilecek bir benzerlikten çok, 1940'lardan sonraki bütün şiir hareketlerini içine alan "modern şiir" ile ilgilidir. Yeni İslâmî Akım'ın, "solcu veya Marksist" denilen şairlerle de bir ilgisi kurulabilir. Bu ilgi yüzeyde, kullanılan dilin yapısında, mısra yapısında görülüyorsa da, temelde her iki şiir hareketinin de "kurulu-yürüyen düzenden" rahatsız oluşlarındadır.

Yeni İslâmî Akım'ı şu başlıklar altında ele almakla, ümit ediyoruz ki bu çok kısa değinmeye daha sarıh bilgiler ilave etmiş olacağız:

Geleneğin Yeni Ruhu veya Yerli Düşünce

Genel anlamda, Yeni İslâmî Akım'ı milletimizin değerlerine yeniden dönme hareketi, yabancılaşmanın reddiyesi olarak ifade etmek mümkündür. Bu hareketin, Necip Fazıl'ın Büyük Doğu coğrafyasından, tarihinden bazı farklılıklar arzemesi, İslâmî özü tebliğ (teklif) etmede, Anadolu geleneğinden faydalanmada bazı ayrılıklara düşmesi, yukarıda ortaya koyduğumuz ifadeyi ortadan kaldıracak seviyede değildir. Yine bu hareketin, Hisarcılar ve muhafazakar-gelenekçi çerçevesi içinde anılabilecek diğer şairlerin gelenek anlayışlarıyla, Yeni İslâmî

Akım'ın gelenek anlayışı arasında fark bulunması, birinden diğerini tercih etmemizi gerektiren bir durum değil, fakat, üzerinde düşünmemiz gereken bir durumdur.

Tanzimat'tan sonra yüzünü Batı'ya çevirip ilerleyen düşünce ve edebiyat dünyası, yerli değerlerden gitgide uzaklaşmış, Osmanlı'nın medeniyet değerlerini kavrayamaz olmuştur. Özdeki bu uzaklaşma, o dönemlerde ortaya sürülen düşüncelerin askıda kalmasına sebep oluyor; kendi üzerine kapanan bir geçmişin açılımını, karanlıklarla çevrili bir geleceğin aydınlanmasını gerçekleştiremiyordu. Bu yüzden ki ortada dolaşan kavramlar romantik kurtuluş reçetelerinden öteye geçemiyordu. Yeni gelişen nasyonalist, pozitivist ve İslâmî hareketler, Osmanlı'nın yüzyıllar boyu gelişen kültür birikimlerini, hayatın içine çekemiyorlardı. "Osmanlıcılar", "Türkçüler", "İslamcılar" diye anılan (aslında bu adlandırmalar, düşünce ve siyaset hamleleri için pek de elverişli değildi) bu şair, siyasetçi ve düşünce adamlarının içinde, büyük bir medeniyetin dinamizmini taşıyacak insanlar elbette vardı. Mesela Namık Kemal'in, Renan Müdafaaanamesi'nde ortayakoyduğu özgüven bunun göstergesiydi. Bu üç düşünce hareketi de bazı yönleriyle yerli işaretler taşıyordu fakat, neticede hepsi de Batılı yöntemlerden arınmış değildi.

Yahya Kemal, "Osmanlı" fikrine ulaşmıştı. Fakat "Yahya Kemal de, geniş tarih bilgisine rağmen, sair gözü ile bakmış, bir gerçeğe gönül vererek onu abartmış, buna karşılık bir takım gerçeklerden pek söz etmemiştir. Osmanlı uygarlığını, öncesiz ve sonrasız bir medeniyet gibi benimsemiş; onu İslam uygarlığı içindeki yerine oturtmamıştır. Hiç dokunmamış değildi elbette buna; ama çoğu kez dokunup geçmişti." (KARAKOÇ, S, 1986, S. 21)

İşte Sezai Karakoç'la başlayan Yeni İslâmî Akım'ın geleneğe veya öze dönüşü Sezai Karakoç'un işaret ettiği bu noktalarda kendini gösteriyordu. Karakoç, Meşrutiyet dönemindeki İslâmî Hareket'in, sanki yabancı imiş gibi hareket etmesine, Osmanlı'nın İslam medeniyetinin bir varyasyonu olduğuna dikkat çekerek yöneliyordu geleneğe ve yerli düşünceye. Bu yönelişte, Necip Fazıl'ın, insan, esya ve yaratılış arasındaki mesafeleri, onların gaiplerdeki sırlarını arayan tavrı da önemli bir kılavuz olmuştu. Necip Fazıl, bu yol göstericiliğini, şiirinin muhtevasını, medeniyetimizin özüne çekerek yapıyordu.

Sezai Karakoç, yerli düşünce ve geleneğin ruhunu, İslam medeniyetinin bütününe yöneltilen bir bakıştan, bir cehtten çıkarır. Medeniyet onun şiirine, ruhi bir güç ve özgüven verir. Bu ruhi güç ve özgüvenin adı "diriliş"tir. Onun, "benim şiirim, aşk, hürriyet, yaşayış ve ölüm gibi, varolmanın dinamitletiği noktalar-

daki trajik espriyi, irrasyonele ve absürde bulanmış mutlakı zaptetmektir." demesi, geleneğe ve yerli düşünceye nasıl bir dönüş yapmak, bu dönüşü yeni hamlelerle nasıl ileriye çevirmek isteyeşine işaret eder. İleriye çevrilen bu hamlelerde, aşk, ölüm, insan ve tabiat yeniden en önemli fon olmuştur şiirde. Aşk, yeniden ideal çehresine bürünür. Ölüm, bir çürümeden, maddeye dönüşümden uzaklaşır, hayatın içine çekilir; varlığı anlamlandıran ve sonsuza ve mutlaka açılan bir pencere olur.

Bu "öze" açılan muhteva veya bu özü keşfeden ruh, Sezai Karakoç'u, başlangıçta, biçim ve imajlarda aralarında yakınlık bulunan İkinci Yeni'den ayırıyordu. Bu arada, bu ayrılış, diğer gelenekçi çevrelerde fazla dikkate alınmıyor, bu yeni İslâmî şiirin biçimi, dili eleştiriliyordu. Eleştirilen diğer bir durum da bu yeni şiirin yazılı kültüre fazla dayanması idi. Fakat bu eleştiriler, Sezai Karakoç'un ortaya koyduğu şiir ve poetika karşısında fazla etkili değillerdi. Fazla etkili değillerdi ama yine de Edebiyat ve Mavera dergilerinin yayın hayatı boyunca devam etti.

Karakoç, "aslında yeni olmak, eskinin sırrını bulmaktır." (KARAKOÇ, 1982, s. 97) derken, şairin bu sırrı bulmakla belli yenilikleri getireceğini ifade ediyordu. "Ama" diyordu: "Şair ölmezlik sırrını ararken, her zaman gelenekle uyumlu olmayabilir; geleneğin hiyerarşisi, kılı kırk yaran protokolü, şairi sıkabilir." (KARAKOÇ, S, 1982, s. 97) "Gelenek, şairin ilk dünyasıdır. Yeteneği ilk uyandıran, bilinçlendiren, kımıldatan, harekete geçiren tarihi sosyolojik birikim gelenektir. Şair, gelenekle başka bir 'zaman' da yaşar; geçmiş şairler onunla çağdaş, o, geçmiş şairlerle çağdaş olur." (KARAKOÇ, S, 1982, s.95)

Sairin geleceği ikinci nokta, gelenekle hesaplaşma veya yarışma dönemidir. Bu dönem, şairin kendini bulmak için yola çıktığı dönemdir. Sezai Karakoç'a göre şair bu dönemde, çok keskin ve şiddetli bir görünüş sergileyebilir. Bazen bu sert hesaplaşma veya yarışma, geleneği reddetmeye kadar varabilir. Oysa bu durum "şairin, geleneğin çökertici ağırlığını ters tarafından itirafından başka bir şey değildir. Putları devirme adı altında genç şairin kopardığı çılgılık, gerçekte çoğu kez, geçmişin büyük bir şiir gerçeği önünde, kendisinin bir şey yapamayacağı inancını, şuuraltı inancını, kapıldığı korku ve paniği kendisinden bile saklama gayretidir." (KARAKOÇ, 1982, s.96)

Karakoç'a göre, şiirde yapılacak yenilik "çoğu kez görüldüğü gibi, biçimde olan yenilik değil, ruhta yeniliktir. Ama bu (ruhtaki) yenilik esasta geleneğe karşı olmak değil, belki onun bıraktığı noktadan başlamak demektir." (KARAKOÇ, S,1982,s.96)

Geleneğin yerli ruhunun ve yerli düşüncenin kendini gösterdiği ikinci hamle "Edebiyat" dergi-

sidir. Edebiyat'ın ilk sayısında "Kalemin Yükü" başlıklı yazıda Nuri Pakdil, şunları yazıyordu: "Çağdaş edebiyatımız Mutlak Kitab'ın izdüşümü kollayıcısı olmadan, yerli düşünceyle, yerli duygularla yeniden alışıverişe girişmeden gelişemez diyorum. Edebiyatımızı, yeni bir alana, bakışa, genişliğe, yerliliğe, tarihe kavuşturmak istiyoruz. Ülkemiz Batı'ya yöneliden beri, edebiyatımız koptu yerli düşünceden, yerli duygudan. Özellikle son elli yılın edebiyatı bir panik edebiyatıdır adeta. Ne işi var ülkemizde Batıcılığın, Marksizm'in? Bunlar yabancılaştırıyor benî. Edebiyatın yabancılaşması demek ölümü demektir ülkenin." (PAKDİL, 1969, s.3)

Nuri Pakdil, Erdem Beyazıt, Cahit Zarifoğlu gibi şairler, maddi şartlarla çevrili uygarlığın fanuslarını kırmaya çalışarak, kendi insanları için aşkın hedefler gösteriyorlardı ama, yabancılaşmaya ve kalıplaşmış geleneksel unsurlara karşı geliştirdikleri eleştirel tavır, bu aşkın hedefleri önemli bir oranda örtüyordu. Rasim Özdenören, "gerçekten de Yunus Emre'nin, Fuzuli'nin şiirlerinin İslâmî olduğu hususunda kimsenin kuşkusu yok, ama, bir Erdem Beyazıt'ın, Cahit Zarifoğlu'nun şiirleri söz konusu edilince, bu şiirlerin nereye konulabileceği hususunda duraksanmaktadır." (ÖZDENÖREN, 1986, s. 37) derken bu durumu işaret ediyordu. Rasim Özdenören'in söylediği duraksamanın bir sebebi de bu genç şairlerin kullandıkları dil ve şiir biçimleri idi. Mehmet Kaplan, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri adlı eserinde, Yeni İslâmî şiirin gelenekten uzakmış gibi görünen eleştirel ve "devrimci" tutumunu, kullandıkları dil ve biçimlerle de birleştirerek Erdem Beyazıt'la Marksist şairler arasında yakınlıklar kurmakta ve Bayazıt'ın geleneğe ihanet ettiğini söylemektedir. (KAPLAN, 1973, s. 562) Rasim Özdenören ise, Kaplan'ın, İslâmî şiirdeki eleştirel tavrı kavrayamadığını belirterek, bu değerlendirmenin tutarsızlığını şöyle açıklamaktadır: "Erdem Beyazıt'ın şiirinde belki saf İslâmî normlar dile getirilmemiştir. Fakat mevcut şartlara, dünyanın halihazır gidişatına karşı müslümanca tavrı açıkça bellidir." (ÖZDENÖREN, 1986, s. 43)

Bizce Özdenören'in açıklaması, Yeni İslâmî Akım şairlerinin geleneğe yerli düşünce dönüşlerinde ortaya koydukları tavrı açıklamada daha dikkat çekicidir. Fakat Kaplan'ın da eleştirisi, bu yeni şairlerin geleneğe düşme kaygısıyla, gelenekten hayli farklı bir formu kullanmada aşırı gittiklerini belirtme açısından önem arz eder.

Şunu da ilave etmek gerekir ki, eğer Yeni İslâmî Akım şairleriyle, Marksist özlü şairler arasında bir bağlantı kurulacaksa bu bağlantı, kullanılan dilden, kurulan mısradan ziyade, Yeni İslâmî Akım şairlerinin İslâm'ı, zaman

zaman, bir ideoloji imiş gibi algılamalarında, takdim etmelerinde aranmalıdır. Marksizm bir ideolojydi, hayata katılması önemli çatışmalara sebep olmuştu; dolayısıyla bu özü taşıyanlar isyanı, eleştiriyi, kurtuluşu militer bir havaya sokabilirlerdi belki, ama islâmi şiirin önünde yüzlerce yıllık bir gelenek vardı.

Yeni Islâmî Akım mensuplarının şiirlerindeki tematik muhtevanın zenginliği, şu soruyu da tartışma sahasına getirmişti: Peki ama hangi özellikleri taşıyan eserleri islâmî sayacağız? Veya Islâmî şiir, hangi temaları ele alacak?

Erdem Bayazıt, Mehmet Arslan'ın hazırladığı sorulara şu cevapları veriyordu: 'Türk milletinin Islâm'ı benimsedikten sonra ortaya koyduğu edebiyat Islâmî olması için ele aldığı konunun illa da din ile ilişkisi olması gerekmez. Eğer ortaya konan eser, Islamiyet'e samimiyetle inanan bir yazarın elinden çıkmışsa eseri Islâmî saymak gerekir. "din dışı edebiyat" veya "vahye dayalı edebiyat" yerine "müminlerin ortaya koyduğu edebiyat" diyerek meseleye yaklaşmak daha doğru kapsamlı olur.' (KABAKLI, 1991, s. 605) Bayazıt'ın bu görüşlerinde bazı muğlaklıklar vardı. Bir kere, "din ile ilişkisi olmayan konular" nelerdi? Bu konular dinle ilişkisizse, bu konuları işleyenler nasıl Islâmî şair oluyorlardı? "Müminlerin ortaya koyduğu edebiyat"a, "Islâmî edebiyat" denilecekti ama, bir mümin, dinle ilişkisi olmayan bir konuyu niçin işleyecekti? Akif İnan'ın çizmeye çalıştığı sınırdaki tartışmayı sona erdirecek belirgin nitelikler yoktu. Şöyle diyordu Akif İnan: "İslam sanatçısı, özellikle şairi, isterse sadece tabiatı konu edinen, yalnız beşeri aşkı dile getiren, hatta zevki ve eğlentiye yansıtan eser oluştursun, mutlaka Islâmî bir eserdir. Aslolan eserde dile getirilenlerin, Islâm'ın hükümlerine aykırı hususlarının bulunup bulunmamasıdır. Bir aykırılık yoksa, o eser dahi Islâmîdir." (ÖZDENÖREN, 1986, s. 41) Akif İnan, insanoğlunun bütün boyutlarını hesaba katarak bir sınır çiziyordu ama, "İslam sanatçısı" dediği sanatçının vasıfları nelerdi?

Rasim Özdenören'in yaklaşımı, Yeni Islâmî Akım'ın tutumunu biraz daha netliğe kavuşturuyordu: "Müslüman yazarın eserine insan bütün boyutları ile, bütün imkanları ile yansıyacaktır dersek, bununla Islâm'a özgü bir gerçeklik anlayışının var olduğunu da dile getirmiş oluruz. Böyle bir gerçeklik, genelde Batı gerçekliğinde gördüğümüz gibi, tek boyutlu, doğrusal (linear) indirgenmiş ve soyutlanmış bir insan statüsünü değil, fakat insanın haiz olduğu bütün şartları onun "insan" olma çabalarını, insanın şartını tasvir edecektir. Bu bakımdan Islâm'ın gerçekçilik anlayışının, sanatçıya değişik ve geniş alanları deneme ve ondan yararlanma ve bunları eserlerine geçirme fırsatını sansürsüz olarak tanıdığını söyleyebiliriz." (ÖZDENÖREN, 1986, s. 64)

Geleneğin yeni ruhunun ve yerli düşüncenin gelişip serpildiği bir dergi de Maver'a'dır. 1976'da yayın hayatına başlayan Maver'a'nın 11. sayısında Cahit Zarifoğlu, Islâmî edebiyatta yeni açılımlar kazandırıyor. Dikkatleri, "şeytânî ve rahmânî", "ruhçu ve maddecî" şeklinde yaptığı ayrımlara çeviriyordu. Şöyle diyordu Zarifoğlu: "Şiir şeytânî ve rahmânî olabilir. Şeytânîlik illa küfür anlamında değildir. Dünyevî olan, nefsanî olanı şöhret arzusu, kan akıtma arzusu, ene, hep şeytani olgulardır. Şiirin başarılısı, bu tür dünyevi temayülleri tanımsız olmasına rağmen, bunları muayyen prensipler içerisinde yüceltmis şekilleri ile, rahmani olanın meczedilmiştir." (ZARİFOĞLU, 1977, s. 40) Bu görüşleri ile Zarifoğlu, geleneğe ve yerli düşünceye dönüşü, Islâmî motifler, konular ve tarihten çok, bir "iç oluş"ta arıyordu.

"Ey Zarif sen de ata yoluna meylettin
Korkarım bindir belaya dayanmaz sıkletin"
(ZARİFOĞLU, 1989, s. 290) derken, bunu anlatmak istiyordu.

Form

Diriliş, Edebiyat, Maver'a dergileri etrafındaki Yeni Islâmî Akım şairleri, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Alaaddin Özdenören, Akif İnan, Arif Ay, Ragıp Karcı, Ebubekir Eroğlu, Atilla Maraş, Osman Sarı, İlhami Çiçek, vs, geleneğe ve yerli düşünceye dönüştü, geleneksel formun dışında sayılabilecek bir forma yöneldiler. Ses ve biçim noktalarındaki tutumları Garipten sonrakî "modernleşme"ye paraleldi. Bu şairlerden bazılarının zaman zaman geleneksel biçimlere yönelmesi, sadece kendilerine mahsus bir özellik değildi. Nitekim, Hisar şairlerinden bazıları, İkinci Yeni şairlerinden bazıları, Atilla İlhan, Hilmi Yavuz gibi şairler de zaman zaman aynı biçimleri ve sesleri deniyorlardı. Öyleyse bu yeni şiir formu, zihni bir dönüşüm isteyen, yaşanagelenden rahatsızlık duyan ve daha farklı bir dünya özleyen bütün gurupların dünyadaki örneğine de paralel olarak kabul ettikleri bir formdu.

Gerek ses ve biçimde gerekse imaj ve mısra anlayışında bütün elli sonrası guruplar birbirine yakındı. Elbette bu yakınlık önemli bir soruyu gündemde tutuyordu: Yerli düşünce ve geleneğe yönelen şairler için bu bir çelişki veya modern eğilimlerden bir etkilenme değil miydi? Evet öyle görünüyordu. Hatta bu görünüş zaman zaman farklı bir dil mantığını, gramer yapısını haber veriyordu. Bir kısım gelenekçi şairler, bu yeni Islâmî şairleri, "uydurma kelimeler" kullanma, şiir sentaksını bozmakla suçluyordu. Özellikle Nuri Pakdil ve çevresinin kullandığı kelimeler, kurdukları cümlelerin yapıları, Cahit Zarifoğlu ve çevresinin anlaşılmasız mısraları, uzak, karmaşık

çağrışımları, diğer gelenekçiler tarafından (mesela Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Bahaettin Karakoç, Yavuz Bülent Bakiler) kabul edilebilecek atılımlar değildiler. Hatta kendi kültürüne özüne bağlı olmayı, sanatlarının şartı sayan bazı yazar ve şairler, bu yeni İslâmî Akım'ın niyetinden bile şüpheyi düştüklerini gizli kapaklı da olsa ifade ediyorlardı.

Fakat işin aslı ne idi? Bu Yeni İslâmî Akım mensupları, o güne kadar tartışılmamış bir çok konuyu tartışıyorlar fakat, kullandıkları bu dil ve biçimler konusunda, muhataplarını rahatlatmak derinlikli açıklamalara girişmiyorlardı.

Gerçekten Yeni İslâmî Akım şiiri, özü yerli, formu yabancı bir şiir miydi? Oysa şiirde öz ve form bir bütündür ve bu bütünlüğü hemen bütün şairler gibi bu şairler de kabul ediyorlardı.

"Şiirin birimi şiirdir. Yoksa biçim ve özü şiirden ayrı ayrı çekip çıkarmak mümkün değildir. Kendine mahsus özü olmayan şiirin biçimi de yok demektir. Var gibi görünen ses ve geometri, boş bir kalıptan başka bir şey olamaz. Nasıl ki maskeye, insan yüzü denemez. Öte yandan biçimi olmayan şiirin, özü de yok demektir, yüzü olmayan insan olmayacağı gibi, şekilsiz şiir de olamaz. Öte yandan nasıl bütün insanların bir ortak biçimi ve insanı diğerlerinden ayıran biçim farkları varsa şiirler arasında da ortak biçimler ve her şiiri diğerinden ayıran biçim farkları olacaktır." (KARAKOÇ, S, 1982, s. 79) Sezai Karakoç'un bu sözleri, biçim ve özü ayrılmaz unsurlar olarak gösterdiği gibi, Yeni İslâmî Akım'a yöneltilen, "özü başka, şekli başka" şeklindeki eleştirilere de cevap olabilecek işaretler taşımaktadır.

Evet, geleneğin biçimleri ile, modern şiirin biçimleri arasında bir fark vardır. Ama bu fark, Karakoç'un da belirttiği gibi birinin tamamen biçimi öncesinden, diğerinin tamamen biçimden uzaklaşmasından doğmaz. Klasik şiirimizde formun ortaklığı görünür iken, modern şiirde formun farklılıkları görünür durumdadır. Bu farklılıklarının görünür durumda olması, şiirin mimarisinin, geometrisinin yok olmakta olduğu düşüncesini uyandırmıştır.

Doğrusu yeni şiir şekilsizliğe doğru değil yeni şekillere doğru ilerledi. Aslında bu yeni şekiller, bile isteğe planlanmış bir reddiye üzerine kurulmuyordu. Klasik şairle, yeni şair arasındaki idrak farkı bu yeni şekillerin mantığını besliyordu. Yeni şair, daha dünyayı yeni tanıyor gibiydi adeta. Her şeye el atmak, göz gezdirmek istiyordu. Bazan eski nazım şekillerine, bazan batılı tarzlara, bazan gelenekte örneği pek olmayan istiflemelelere uğruyordu. İçinde soluduğu muhteva onu böyle bir "dolaşım" a itiyordu.

Bu yeni form, kendini tartışmasız olarak kabul ettiremiyordu. Her şair onu yeniden ele alıyor ve ona kendi damgasını vurmak istiyordu. Yeni İslâmî Akım şairlerinin de yapmak istediği buydu. Varoluşu idrak noktasında diğer bütün modern şairlerden ayrıldıkları halde onlarla formel benzerlikler göstermesinin önemli sebebi işte buydu.

Sezai Karakoç'un biraz uzağında, "şekil ve dil" tartışmaları biraz daha sığ sularda yüzüyordu. Kimi "şu veya bu kelimenin ne önemi var, yerli yerinde kullanılsın yeter ki", diyor; kimi, "bu şairler niye uydurukça kullanıyorlar" şeklinde itirazlar yükseltiyor; kimi "sanki Osmanlıca konuşsak anlaşılacak mı?" gibi karşı itirazlarda bulunuyordu. Yeni şairlerin diline itiraz edenler, yerli düşünceyi yeniden yetersertmek için, geleneksel kalıpların ve ifadelere yeterli olamayabileceğini gözardı ediyor, muhataplar ise, dil mülkiyetinin hafızanın ürünü olduğunu dikkate almaz görünüyorlardı. Bu guruptakiler, bu tavırlarıyla sanki şöyle demek istiyorlardı: Biz geleneği, özü, hafızamıza yeniden ve farklı bir dille yükleyeceğiz. Halbuki, Hisarcılar'ın değişmeyerek yaptıkları hatayı, bunlar değişerek yapıyorlardı. Evet, Hisarcılar'ın "yaşayan Türkçe" dedikleri Türkçe'nin belki içi boşaltılmıştı, geleneksel fenomenlere dönüşmüştü ama, yeniler de "yeni bir idrak için yeni bir dil" anlayışlarında hafızalarını kaybetme tehlikesini yaşıyorlardı. Mesela zaman zaman bazı şairlerin şiirlerinde sanki İslam bir ideoloji imiş, sanki tercüme bir dil kullanılıyormuş gibi görünebiliyordu. Şunu da ifade etmek gerekir ki, Batılı düşünürlerinden ve daha sonraları İslam düşünürlerinden yapılan tercümelerin de gerçekten, bu şairlerin kelime birikimleri ve sentaksıları üzerinde bir etkisinin olduğu açıktı.

Yeni İslâmî Akım konusunu kapatmadan önce, 1975'te, "İslamcı" olarak adlandırılan sanat-kültür-düşünce alanına daha önceki birikimleri ve yeni bakış açıları ile gelen İsmet Özel'i anmalıyız. Daha önceki yıllarda, Toplumcular olarak bilinen şiir hareketinin içinde yer alan İsmet Özel, kendine has şiir birikimlerini terketmeyerek geldi. Şiiri "bu dünyada dahi insanın kendini tanıyabilmesini mümkün kılan bir imkan" (ÖZEL, 1980, s. 32) olarak tarif eden Özel, şiire getirdiği tariflerle, şairi yorumlayışlarıyla, şiire nasıl yaklaşılması gerektiği ve ondan neler elde edilebileceği hakkındaki görüşleri ile, Yeni İslâmî Akım'a yeni bir savunma ve açıklama imkanı sundu. Denilebilir ki İslâmî kültür-sanat-düşünce alanında kendilerine yer bulan şairler ve şiir okuyucuları ikinci bir "teorisyen"e kavuşmuşlardı. Birincisi "Edebiyat Yazıları I" ile Sezai Karakoç; ikincisi "Şiir Okuma Kılavuzu" ile İsmet Özel.

SESSİZLİĞİMİZE ŞİİR

Sesim yetmiyor
Kovmaya ihanetleri
Dilim yüreğime akıyor
Ayrılıklar yanlış hayatlar kapımda

Sessizim kimsesizim yurtsuz
San Remo'da noktalanın
Bir hüznün mirasçısıyım
Çalınan gençliklerin

Hiçbirşey anlatamaz
İçimdeki çoğalan sıkıntıları
Şehir oportünist bir tarihin
Zavallı gülümseyişidir

Demokrasi, çete öyküleri
Keremeti kendinden menkul apoletli
İttihatçı mantığı sürüp giden yüzyıllık
Eskilere dayanır sabıkamız

Kanla boğulan dünyaya
Medine muştusuyuz
Sevinçleriz tükenmeyen
Barışız kardeşlik esenlik ve umuduz.

KIRAÇ TOPRAKLARA DÜŞEN CEMRE

tek arzulu haykırışlar var göklerinde
hoyratlığı bir başka burada mavinin
can alışları duyulur eski zaman aşklarının
kıraç topraklara düşen cemredir
hasretle yüreğimi tavaf eden
yollarına adamışım gençliğimi
sende tükenecek vakitlerim var
adı belirsiz düşlere konuk olsa da gecelerim
ayrılık burada üç hece değil
yaşamak lazım benliğinde uzun baharların
kırlangıç yüzlü saatler doğar ufuklardan
acele saraylar yapmalı anılardan örülü
gökkuşağının sihiriyle tutturulan türküler
mutluluklara açmalı penceremizi
hüznün taranmış saçlarını ruhsuz odalara hapsedip
kainatın uyanık masalına kulak asmalı
van gogh imzalı tablolara bakıp
çözmeli şifresini coğrafyanın

İNCİR ÇEKİRDEĞİ ZATEN DOLMAZ KI

Tuhaf şey, çekirdeği; incirin rüzgârlarda
İsmi cismi yok gibi; savrulup, uçar gider...
Ve fakat, ağaç olsa gökleri kucaklasa
Rüzgârlarla boğuşur.. bereket saçar, gider!..

Mustafa AYYILDIZ

AŞK'A DAİR

Aşk, hâlâ varsa,
Şair sükûtu neden yazamasın?
Aşk yaşıyorsa, ahenk tamamsa,
Neden, neden şiir olsun?
Şair, yalnız aşkı söylesin yeter -eğer utanmazsa-
Aşk öldüyse!
İnsan, çocuk, güzel iğdiş edildiyse,
Kış nasıl şiddetinde ısrarlı?
Ağaçlar hâlâ dimdik
Aşk yoksa, neden gök hâlâ yerinde?
Güneş hâlâ sıcak, biteviye doğuyor
Acılar, hâlâ bir ümit, hatıralar hâlâ munis.
Sabır, hâlâ nasıl bir bekleyiştir?
Aşk yoksa, çocuklar nereye doğuyor?
Neden hâlâ kızlar hep güzel, güller alımlı açıyor?
Aşk öldüyse, ölüm neden yerli yerinde duruyor?

MEMLEKETİM

Bu bizim memleket
Toprağında acı verenler
Sevinç serpenler
Yedi renk
Tek vücut

Bu bizim memleket
Her şafağında filizlenir umut
Kaldırsak başımızı
Mavimiz, yeşilimiz
Dipdiri bulut

Bu bizim memleket
Püfür püfür eser
Selçuktan, Osmanlıdan
Karanfil kokar, lâle kokar rüzgâr
Erkeği harman yığdı
Nurtopu kızında iffet

Bu bizim memleket
Memleket türküleri kadar
Bizde, ölü fikir döküntülerine hürmet
Bölüşürüz saygıyı ne acı, işimiz eksik
Çağ'a el sürmedik daha
Demiri eritmedik
Terimiz güneş üzre

Bu bizim memleket
Ve memleketimizde
Yüreğimiz
Dalga dalga deniz
İçimiz merhamet, dışımız merhamet
Gül koparıırken dahi titrer elimiz

Memleketim, Türkiye'm
Muhabbet toprağım
Emrindeyiz.

MEVSİMLERDEN ARDA KALAN ŞİİR

/kış/

mevsim kış aylardan aralıksa
boz duvarlar söyler kasılmış bedenlere ninniye
korkulu bir uykudan uyanır gibi ışıyan gözleri
hani ansızın parlar ya ürkek bir ibibik
çözülür ya insanın ilikleri ilmik ilmik

mevsim kış aylardan ocaksa
domurmuşsa zemheride üçüncü bahar
adı çılgılık olur muştunun
ne ki aşk kadar beyaz
ölüm kadar haberli
ağardıkça ağarır ondokuz

mevsim kış aylardan şubatsa
dağlar dağlar ağlatır günleri
ah ne zor yıllar ağlamak gibi
ne zor gece gündüz rengarenk
karanfillere ömürler eklemek
açmak nefes nefese toprak gibi

Nazir AKALIN

ŞİMURG

Yeryüzüne düştüm ya o debdebe yüzünden
Bayrağım onsekizbin âlemlere renk verdi
Bir nevbahâr süzdüm de o bahtiyâr gözünden
Mücrimlere döndürdü beni onun aşk derdi

Bir pervâne oldum da her yönümü kaybettim
Rübâbın afsûnuyla yıkıldım gözyaşına
Öylesine vardım ki varlığımdan vazgeçtim
Çerâğımı yitirdim onun raksı uğruna

Kapımı kıyâmete tanık kıldı kadehi
Zindân yüzlü bir köle olup düştüm ardına
Gölgelerinde bile o kan döken gözleri
Beni bir Simurg sayıp saldı Kafdağların

BİR GECE YARISI HAYIFLANMASI

Sen unutuşun acısı, sen hatırlayışın belâsı

sen yağmur vurduğunda camlara,

damla damla saçlarıma karışan.

Ah, bir yangın sonrası harabelerden,

dirhem dirhem topladığım,

avuç avuç dağıttığım...

Çıkar gelirsin umulmadık bir zamanda

o hâki gülümseyişin dudaklarında.

Gecenin ortasında, yaralı yüreğim üstüne,

ince bir hayâl gibi savrulursun.

Sensizliği;

geceler boyu sahil voltalarına,

bir bir anlattığım dakikalara,

tel tel hatırana ulanmış ak saçlarıma sor.

Gece yalnızlığıma barınak,

yıkılan umutlardan arta kalan

bir avuç kül, bir avuç kül.

Ey gül!

Şimdi yaşamak,

ancak bir direnmedir.

TAVUS KUŞLARI İYİ Kİ AYNALARA BAKMIYOR

Bana bir şiir yazsana demiştin ansızın
tavus kuşları iyi ki aynalara bakmıyor
ben öyle birkaç mısrada hayatı tarayamam
nikâhsız sözcükleri terkeyleyip
senden ve şehirden saf şiir süzemem
benim gönlüm her ülkenin toprağı
her limanda bir bayrak çekerim göndere
bu yüzden sevgili
sevmelerde okyanus gibi
ayrılmalarda kutup gibiyim
bu yüzden sevgili ölürken arapça sayıklayabilirim
Kâbe'ye yakın bir eve taşınabilirim
tavus kuşları iyi ki aynalara bakmıyor
bu yüzden sevgili
mecnun aşkın mirâcından inmiyor
bu yüzden sevgili
saçlarını leyla'ya
kaşlarını pamir dağlarına bırak
bu yüzden sevgili
benden şiir isteme
beni rahat bırak

İKİ ŞAİR KİTAP

"ÖLMEK İÇİN YÜRÜYÜŞ"

Yaşlı şehirlerde insanı çeken bir şey var. Selçuklu'dan, Osmanlı'dan kalan bir köprü var. İşte bu köprülerde yürekleri birbirine bağlayan, sevgiyi pekiştiren, dalında tutan ve yeniye meydan okuyan soylu bir şey var.

Erzurum'a "İstanbul Kapı"dan girdik. İster "Tebriz Kapı"dan, ister "Kars Kapı"dan, isterseniz diğer kapıların birinden girin Erzurum'a; sizi misafir edecek bir yürek mutlaka bulursunuz. Şehirleri soylu kılan tarihle iç-içeliği ve güzel insanların çokça olması değil midir? Dünyaya gelmek, ölüm yolcusu olmak demektir. İnsan nerede ve ne şekilde son bulacağı bilinmeyen bir yolculuğa yüreğinden hareketle yola koyulur. Yaşamak işte bu yol güzergahı üzerinde durup dinlenerek kalkış ve iki menzil arasındaki mesafedir.

M. Emin ALPER, Erzurumlu bir şair. Onu sık sık dergilerde görmemiz mümkün değil. "Ölmek İçin Yürüyüş"e çıktığı şiir serüveni ve yazdıkları ile hemhal oluşuna kadar komple bir insan, bir müslüman. Derin sularda kulaç vuruyor. İnsan içine dalıp cevher damarlarını bulan ve söz incisi çıkaran iyi bir dalgıç. Her dalışında bir daha çıkamayacağı, yürüyüşün son bulabileceği düşüncesini bir an olsun aklından çıkarmıyor. Ölümü bir elbise gibi üzerinden hiç çıkarmıyor. Dalıyor ve inci çıkarıyor.

*"Gece ıslak bir mendil gibi alımda
Kanterliyor şakaklarım
Ve ben korku ile umut arasında
Ölümü düşünüyorum."*

Şair ölüm yürüyüşünde dedik. Şairi, Erzurum'da Üniversite Kitabevinde tanıdım. Biz konuşturmak istemesek bir ömür boyu sükutun altınlarını toplayacak sanki. Söz sırası kendine gelse dahi konuşmamak için oturduğu sandalyede bir çocuk kadar yer kaplıyormuşcasına içine çekiliyordu. Şairlere söz hakkı verilince zor susturulduğuna çok zaman şahit olduğumuzdan daldık M. Emin Alper'in gönül kapisından, malikhanesine...

"Ölmek İçin Yürüyüş" uzun bir manifesto. Ses dokuyarak gidiyor Alper

*"Ölüm beyaz bir kuş gibi iner gözlerimizden
Konar canevimize kalkar canevimizden"*

"Sekiz ikinciteşrin sabahı

Yıl bin ikiyüz doksan üçtü

Ölüm bizi seçti direnmedik

Velâkin direndik düşmana sonuna kadar

Kanımızı toprağımızdan esirgemedik."

Bu yürüyüş toptan bir yürüyüş, Erzurum'u günümüze miras bırakmak ve insan ve islam kalabilmenin yürüyüşü...

Zaman hızla ilerliyor. İnsanlar verdikleri ilk söz üze hayatlarını idame ettiremiyorlar. Müslüman coğrafyalar durmadan kanatılıyor. İnsanlar heva-heves bataklığında serinlemeye çalışan mandalar gibi yediklerini sindirmek için çaba sarfediyorlar. M. Emin Alper; her ne kadar da kendi yalnızlığını, içine kapanıklılığını dile getirmeye çalışıyor gibi görünse de, tam tersini yapıyor şair. Yüreğinde her gece ihtilal oluyor. İbrahimî bir düşünceyle putları parçalıyor. Put kırıcıların azlığından yakınıyor. İnsan önce kendi putunu kırarsa kendisi olur.

*"Sen kendini inkâr ettiğin günden beri
yüreğinde bir gerilla*

ağlar

ağlar bütün silahlarıyla

Sen kendini inkâr ettiğin günden beri

Bütün kavgalarım mescidi aksa yalnızlığında"

M. Emin Alper'in şiirlerinde; müslüman yüreklerin sevinci-hüznü Seyhan, Ceyhan gibi çoğalarak akıyor. Asıl yolculuk yürekle yapılan yolculuktur. Şairler yüreklerine döndükleri zaman özlediğimiz şiirler tekrar yazılmaya başlayacak ve şiir soylu bir güzel gibi soylu sevdaların bestesi olacak. Ve yeni marşlar dolaşacak kulaklarımızda. Yaşamının onurlu mücadelesinde gâlip gelen taraf biz olacağız. Erzurum'a M. Emin Alper ve "Ölmek İçin Yürüyüş"e beyaz bir sayfa açacağız yüreğimizde...

"BÜLBÜL DERESİ ŞİİRLERİ"

Y. Gökhan Akçiçek'in ilk kitabına isim olan "Bulutlar Örtmese Güneşi" Kırağı'da yayınlanmıştı. Fazla şiir yayınlamamasına rağmen şiirlerinin okuyucuyla buluştuğu dergiler de vardı. Kandil Çocuk'ta bir çok şiiri, Güneysu'da bir kaç şiiri yayınlandı. Kitabı çıktıktan sonra da hiç bir dergide şiirleri yayınlanmadı. "Bulutlar Örtmese Güneşi" kitabı ile 1995 yılı Türkiye Yazarlar Birliği'nin Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü aldı. "Bülbül Deresi Şiirleri" şairin ikinci kitabı. İki yılda iki kitab. Bu gidişle Akçiçek'ten her yıl bir kitap bekleyeceğiz herhalde. Akçiçek, çocuk duyarlılığını yakalayabilen ender şairlerden birisidir. Kendine özgü bir üslup geliştirmiş. Şiirlerinde pek sanat kaygısı çektiği söylenemez. Böyle bir kaygı taşımamasını da diliyorum. İmge şiirde ne kadar sırtmazsa o kadar şiirdir. Gökhan'ın bunu bilinçli yaptığını söyleyemeyiz. O halk şairlerinin içinden geldiği gibi söyledikleri doğaçlamayı; yüreğini çocuk yüreği yerine koyarak söylüyor. İyi de söylüyor. "Bülbül Deresi" Ordu'da bir dere. Ordu da dere o kadar çok ki, Şairin bu dere ismi altında şiirini kitablaştırması okuyucuyu pek ilgilendirmez. Çocukluğu bu dere kenarında geçtiğinden veya Ordulu'lara bir gönderme yapmak için bu ismi kullanmış olabilir. Belki de çocukluğunu bu dere kenarında geçirdiği için bu ismi canlı tutarak hep çocuk kalmak özlemiyle tutuşuyor da diyebiliriz. Bülbül Deresi'nde bir gezinti yapıyoruz.

"Anneciğim

Söz veriyorum sana

Yeni diktiğin

Çiçekli gömleğimi

Hiç kirletmeyeceğin

Ve bir daha böğürtlenlerimi

Ceplerime doldurmayacağım

Ne olur söyleme babama

Bu gün

Denize gittiğimi" (Deniz kaçağı)

Dizeleri yanyana getirdiğimizde 'bu söyleyişte bir orijinallik yok, ben de böyle yazabilirim' diyebilirsiniz. Ama diyemiyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz şekilde şair söylemiş zaten. Çocuk bir taraftan annesini, diğer taraftan babasını kızdırmak istememektedir. Annesinin şefkat kucağına yaslanarak, babasından bu kaçamağının saklanması istiyor.

"Dört gözle bekliyorum

Bu yazın gelmesini

Ölçtüm

Tam bir karış

Büyümüş boyum

Şimdi bekleyin beni

Erik ağaçları" (Büyüyen Çocuk)

Genel olarak çocuklarımızın uslu, akıllı, zeki olmasını isteriz. En ufak yaramazlıklarında büyük bir insana kızıyor gibi kızarız. Kendimizi o çocukların yerine koymayız hiç bir zaman. Bir zamanlar biz de çocukken ne yaramazlıklar yapmışızdır (Ben bir keresinde anamın dirsek kemiğine iri bir taş vurmuştum. Anam beni neredeyse asacaktı) Çocuk yaramazlık yapacak ki bunu telâfi etmek için adam gibi laflar edecek ve biz bu çocukları bağrımıza basıp hatalarını sileceğiz.

"Allah'ım

Ne olur

Bizimle sessiz sessiz

Kur'an dinleyen

Güvercinler de

Girsin Cennet'e" (Dua)

İşte böyle söyleyen bir çocuğu yüreğinizin en güzel köşesinde ağırlamaz mısınız, böyle bir söyleyişi başkalarıyla paylaşmaz mısınız? "Çocuk" işte adı üstünde. Bazen böyle güzel sözler sarfederek gönlümüzü kanatlandırır, bazen de aşağıdaki şiirde olduğu gibi bizi sinir küpü yapar.

"Bugün

Yeni bir uçurtma görürseniz

Bülbül deresinin üstünde

Bilinki,

Bir sayfa daha eksilmiştir

Defterimden." (Uçurtmalı Şiir)

"Çocuk" kuşlar gibi özgür olmak istiyor. Bu meramını uçurtma yaparak ifade etmek istiyor. Biz uçurtma yapması için ayrı kağıt mı alıyoruz çocuklara. Hayır. Çocuk elbette defterinden bir yaprak koparacak. Biz ayrıca uçurtma için kağıt almazsak, hergün bir sayfası eksilecek defterden...

Akçiçek, Bülbül Deresi kıyısında geçen çocukluğunu orada bırakıp "Beton Çölü" evlerin çocuklarının diliyle sesleniyor.

"Penceremiz çok yakın

Gökyüzüne

Bulutları toplamak istiyorum

Açıp pencereyi

Annem izin vermiyor." (Gökyüzüne Yakın)

Çocuk ne yapsın? Toprağı koklamadan, çiçeğe çimene dokunmadan, beton çölünde yetiştirmeye çalışıyor. İşten yorgun argın dönen anne, baba çocukla ne kadar ilgilenabiliyor. Sevgi, şefkat nasıl birşey belki de bu kavramlarla kucaklaşmadan büyüyor çocuklar. Bu çocuklar da yarın bu cevherlerden yoksun olarak kendilerinden doğacak çocuklara, babalarının gösterdikleri ilgiler kadar ilgi gösterecekler. İşin garibi çocuklarını böyle yetiştirmeleri gerektiği düşüncesine kapılıp, onları da ruhsuz, duygusuz bir insan olarak yetiştirecekler.

Gökhan Akçiçek'in yüreği kocaman bir çocuk bahçesi. Her dilden, her ırktan ve her millettten. Kuşlar onun gönül ağacının dallarında ötüyor, onun yüreği bütün çocuklarla birlikte atıyor. Kanayan coğrafyalardaki kuşların hal diliyle sesleniyor Akçiçek. Bazen çocukların dudaklarında büyük adamların bile aklına gelemeyecek

saflıkta düşünceler dökülüyor.

"Bu gidişinde

Ağlamadık ardından

Babacığım

Sadece

Bağlara bakıp

Gülümstedik annemle... (Çeçenistan Çocukları İçin)

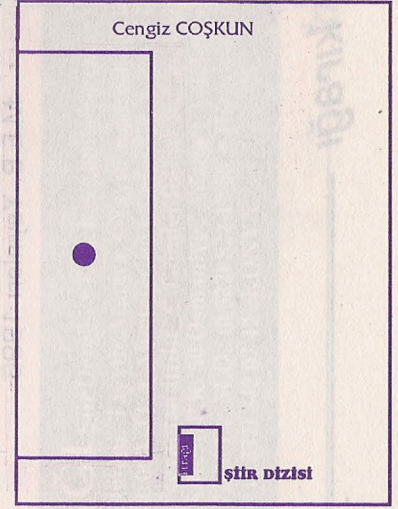
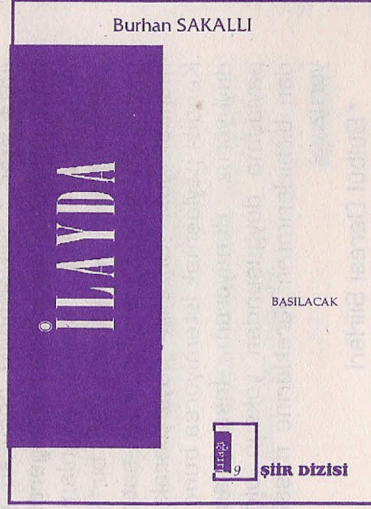
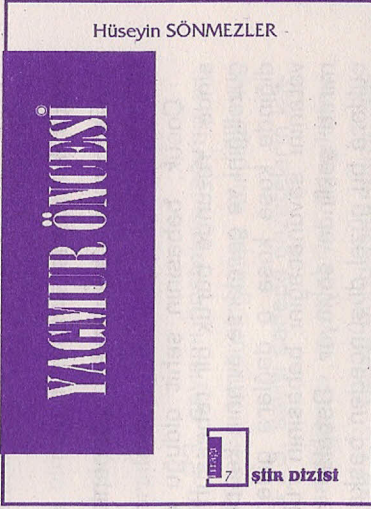
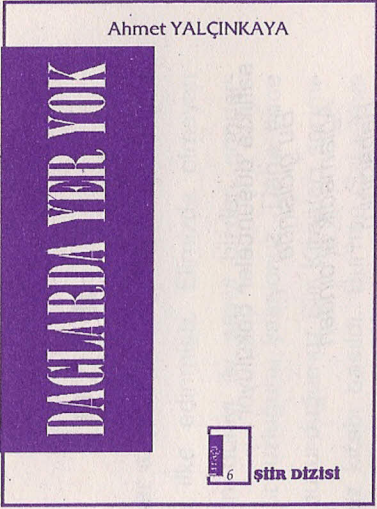
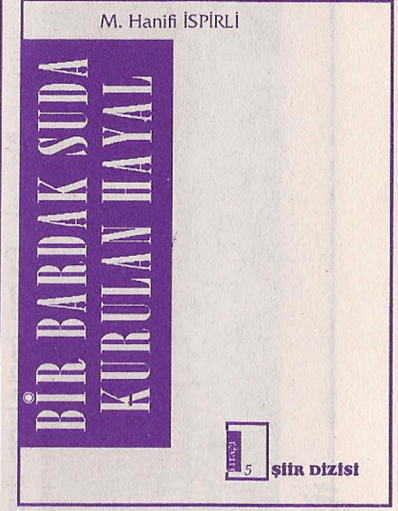
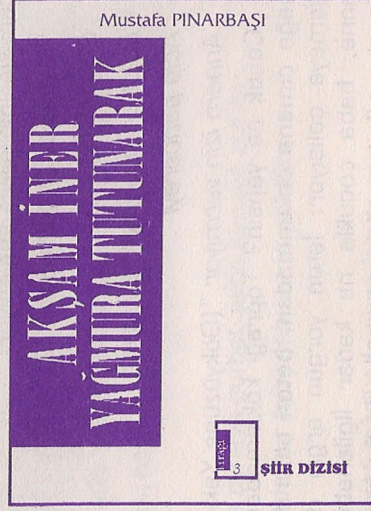
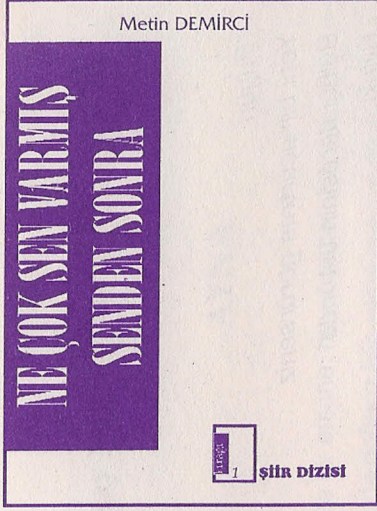
Çocuk, babasının şehit olduğu düşünce-sinde. Yüzünde buruk bir tebessüm ölümün güzelliğini ve gerekirse sıranın kendisine geldiğinde koşa koşa o dağlara gideceğini ve vatanını savunacağını babasının ruhuna bir mırıltı şeklinde söylüyor. Babalar böyle çocuklara bu güzel düşünceden başka ne bırakabilirler ki...

Gökhan Akçiçek gerek çocuk dergilerinde, gerekse başka dergilerde şiirlerini pek yayınlamıyor. Yayınlamamakla kendisine ve çocuklara haksızlık ediyor. Akçiçek'in şiirlerinin çoğu ders kitaplarına alınmalı. Ders kitaplarındaki şiirleri gördüğümüzden bunun mutlaka yapılması gerektiği inancındayım. "Bulutlar Örtme Güneşi" ve "Bülbül Deresi Şiirleri"ni okuduktan sonra bu kanaate vardım.

Akçiçek, iyi yolda. İnşaallah duygu ve düşüncelerini muhafaza ederek nice şiirlere imza atar. Şiirlerindeki çocuksu gülümsemeyi dergilere de göstermesi gerek. Dergilerde çocuk şiirleri çok az yayınlanıyor. Her şairin şiirlerini yayınlatabileceği bir kaç dergi mutlaka vardır. Kendini ağırdan satmanın bir manası yok. Güzellik paylaşılarak çoğalır. Kendisi paylaşmak istemiyorsa buna da saygı duyuyoruz, demiyorum. İnsan-islam olarak paylaşma duygusundan yoksun olduğumuzdan birbirlerimizin yüreklerine misafir olamıyoruz...

*Bülbül Deresi Şiirleri

M.E.B. Yayınları 1996

Şiir kitaplarımız Bütün kitapçılarda 100.000.-TL'den satılacaktır. 10 Adetten az isteklerde posta masrafı eklenir. 50 Adet ve daha fazla isteklerde %20 iskonto uygulanır.
(Posta masrafı dahil) Posta Çeki Hesap No: Tayyip ATMACA 507532 Adres : P.K. 50 OSMANİYE Tel Ev: 0.322. 812 72 56 - 0.364. 226 94 92

FİYATI: 100.000.-TL